

Sodobni dogodki
in komentarji

"PROSVETA" se je z veliko vnelo lotila "kameleona Šabca", o katerem pravi, da je na komentar (v Prosveti) o katoški dogmi, "da je šla Marija telesno v nebesa" zakričal "kakor zaboden bik." Predvsem bodi omenjeno, da na tisti komentar Šabec ni mogel niti slabotno zamukati, kaj šele, da bi zakričal ko "zaboden bik," ker članka, ki je povzročil udarniškim "tovarišem" toliko ogorčenja in svete jeze, ni napisal on, torej si ne more lastiti zanj ne kredita ne graje! Ampak to le mimogrede; Bog varuj, da bi smatrali udarniki to za opravičevanje, ki ni Šabec se namreč poživlja na mnenje, ki ga imajo o njem sopotniki in oboževalci internacionalnega banditstva! Pa o tem bomo še govorili na drugem mestu, za zdaj se pa prav na kratko pomudimo pri

KAMELEONIH, katerim na čelu stoji Redacteur Emeritus (bivši organizator republike Jugoslavije in poznejši kraljevski komisar Kraljevine Srba, Hrvaška in Slovenca — ali vam je padlo to iz spomina?), — in udarniki Prosvete, ki so leta 1940 neusmiljeno in ogorčeno trgali in teptali v Sl. dr. koledarju vse to, kar danes obožujejo in proslavljajo — krvavi, nasilni, verolomni in imperialistični komunizem!

KAMELEONOV te vrste, kakršne je Šabec, je danes na tisoče, da — na milijone! Med temi so ljudje svetovnega slovesa — Louis Fisher in drugi, Mrs. Roosevelt in zadnji v tej speciji esalcev Henry A. Wallace. Tudi med nami, skromnimi, "ponižanimi in razžaljenimi" Slovenci jih je lepo število. Razume se, da ne mislimo s tem "monarholero — in drugih fašistov" ter "izdajalcev", temveč imamo v mišlih "naprednjake", ki niso hoteli verovati, dokler niso — kakor nejeverni Tomaž, da nam Prosveta oprosti to svetopisemsko prisposodo — položili svojih prstov v Kristusove rane. Med temi naj imenujemo samo dve iz vaših vrst — Mrs. Prašnikar v Pennsylvaniji, in Miss Dagarin, znano socialistinjo v Clevelandu. Toda obema tema dvema ameriški slovenski "naprednjaki" maše usta, kadar hočeta ameriškim Slovincem povedati o politični, gospodarski in birokratski svinnariji, o policijskem državnem ustroju, o razkošju režimske in partijske svojati in njihovih dam ter o tlačenju brezpravnega ljudstva v Jugoslaviji! ... Dagarinovi "Progressive Slovenke" niso dale do besede, dočim so poročili druge Slovence, znane komunistične sopotnice in njenemu proslavljanju komunističnih režimov v Jugoslaviji, Madžarski in drugod, burno ploskale. ...

PROSVETIN KRAMPAČ, tisti, ki je pred enim desetletjem v Družinskem koledarju tako strahovito ožigolal in izrgal svoj žolč na komunizem in njegove barbarske krvave taktike, si drzne danes zmerjati s kameleoni in fašističnimi hlapiči ljudi, ki so z gnevom odklonili ta suženjski sistem in tudi raje pustili svojo službo, kakor da bi se uklonili pritisku da o njem molče, ko so imeli priliko pogledati za pestro poslikane kulise komunističnih Potemkinovih vasi! — Kanala! — A. Š.

SLOVENSKI IZGNANCI SO SI
REŠILI LE GOLO ŽIVLJE-
NJE. POMAGAJMO JIM!

OFENZIVA KOMUNISTOV V
KOREJI SE VALI NAPREJ

MacArthur priznava, da je položaj kritičen, toda ne brezupen. — Komunisti 30 milj o Pyongyanga. — Letalska sila bombardira komunistične kolone.

TOKIO. — Osem izmed osemnajstih kitajskih komunističnih divizij, ki se koncentrirajo v severozapadni Koreji, se je pričelo valiti dol proti vzhodnemu boku nove zavezniške obrambne linije.

Roji ameriškega letalstva obstreljujejo ter bombardirajo komunistične kolone, med katerimi povzročajo težke izgube.

Šest komunističnih armad se pripravlja za napad na levo krilo fronte Zdr. narodov in na prodiranje proti Pyongyangu, bivšemu glavnemu mestu Severne Koreje, ki leži 30 milj južno od nove obrambne črte.

Komunistična ofenziva je potisnila čete Zdr. narodov že 40 milj nazaj. Komunistične izgube so težke. Častniki 10. armadnega zbora pravijo, da je bilo v zadnjih dneh pobitih nad 6,000 komunistov.

Marini na zapadni strani rezervuarja so se umaknili iz Yudama ter so pod silnim ognjem od treh strani. Vojaki sedme ameriške divizije so še vedno zagazdeni med rezervarjem in sovražnikom.

MacArthur sam priznava, da je situacija kritična, toda ne brezupna. Kitajski komunisti, ki štejejo zdaj najbrž že več kot 300,000 mož, so se na neki točki približali do 30 milj Pyongyangu, bivšemu gl. mestu Severne Koreje. Preko bojišč piha ledenomrzla burja in nastal je strupen mrz.

Zadnje vesti od nedelje in ponedeljka

V nedeljo zjutraj so pričele prihajati z bojišča najnovejše vesti, druga poraznejša od druge. Iz Tokija naznanjajo, da ogromna kitajska komunistična armada ogroža vse bojne sile Zdr. narodov v Koreji, okoli katerih se zapira ogromna past.

Od časa do časa naletavanje snega, vetrovno in mrzlo danes.

Tri na dan

Vsa čast državnemu cestnemu oddelku št. 12, kateremu načeljuje naš rojak, vestni in sposobni Louis L. Drasler. V ponedeljek so državni snežni plugi odprli vse ceste, ki so v področju tega oddelka.

O tem smo se sami prepričali, ko smo tipali, če bi zaupali svoj avto novi cesti skozi Bratenahl. Če ne bo šlo, bomo pa zaobrili, smo rekli. Pa je bila cesta na široko počistena snega, za promet proti mestu in za nazaj.

Komaj smo pa zopet pripeljali do meje mesta Clevelanda, smo bili pa zopet v zamejih. V City Hall so menda molili, da bi posijalo sonce in spravilo sneg s cest. Zakaj nimamo v City Hall takega moža, kot je Louis L. Drašler! On in njegova hrabra posadka znajo delati čudeže v sili in stiski.

Na severozapadu ameriška osma armada na svojem umiku dobesedno požiga za seboj mostove in drugo bojno opremo, ko se umika proti jugu skozi bivše severnokorejsko glavno mesto Pyongyang, od katerega so oddaljene komunistične sile še 25 milj.

Na severovzhodu so komunisti oddaljeni še 25 milj od važnega pristanišča Wonsana, komunistični gerilci pa komaj 13 milj. — Kmalu zatem so že prišla nova poročila, ki so naznanila, da so komunisti že dosegli neko točko, ki je oddaljena od Pyongyanga samo še 18 milj.

Prizori v Pyongyangu
Skozi Pyongyang ropočejo dolge kolone zavezniških tankov, topov, vozotajstva in zavezniškega vojaštva, ki se umika pred komunisti. Zavezniško vojaštvo uničuje v Pyongyangu vse, kar bi imelo služiti komunistom: tovarne, oljne naprave, sploh vse.

Strahota ob rezervarju
Okoli 300 ameriških vojakov je bilo obkoljenih pri velikem rezervarju in so zbežali na led, odkoder jih je rešil neki odred ameriških marinov. Vojaki na ledu so bili v strašnem položaju. V najstrupenjšem mrazu so bili izpostavljeni morilskemu ognju komunistov: vojaki so od bolečin jokali in nekateri so bili tako pokriti z ranami, da se jih tovariši rešitelji niso mogli dotekniti.

Nad pol milijona komunistov
Z vsako uro prihajajo nove vesti, katerih vseh ni mogoče niti zabeležiti. General MacArthur sodi, da je zdaj na fronti odnosno v koncentracijah tuk v zaledju 500,000 kitajskih komunistov in 100,000 do 150,000 severnih Korejcev. Položaj ni le resen in nevaren, temveč katastrofalen.

Barbarstvo v polnem razmahu
Ameriški vojaki, ki se jim je posrečilo pobegniti od Chosin rezervuarja v Hagaru, pripovedujejo, kako so Kitajci z bajoneti poklali ameriške ujetnike, druge potrestili s strojnimi, še nadaljne pa polili z gasolinom in zažgali. Amerikanci so izjavili, da ta brutalnost ni bila prihranjena samo za Amerikance, temveč da so Kitajci z bajoneti poklali tudi svoje lastne ranjence. Štiri truke, naložene z ameriški ranjenci, so kitajski komunisti polili z gasolinom in zažgali. Preko drugih ameriških ranjencev pa so zavozili s tovrstnimi avti ter jih strli. ...

Najvažnejši posel
82. kongresa

OMAHA. — Senator Kenneth Wherry, republikanec iz Nebraska, je izjavil, da bo najvažnejše delo 82. kongresa to, da se od strani državnega tajnika Achesona z njegovega važnega mesta.

Čiangkajškova ponudba še stoji

WASHINGTON. — Wellington Koo, ambasador nacionalistične Kitajske, je izjavil, da ponudba nacionalistične vlade, da pošlje v Korejo 33,000 svojih vojakov, še vedno stoji.

Baragova pratika
razprodana

Berwyn, Ill. — Vsem onim, ki bi se radi naročili Baragovo Pratikto za leto 1951 sporočamo, da s Pratikto letos ne moremo postreči več, ker je že vsa razprodana. Radi tega prosimo vse, naj letos ne pošiljajo več naročil za isto.

Vsem tisočerm naročnikom in prijateljem Baragove Pratičke blagoslovljen in vesel Božič in iskren pozdrav!

John Jerich, izdajatelj,
Baragove Pratičke.

Novi grobovi

Mary Doles

Včeraj popoldne je umrla Mary Doles, roj. Hiti, stanujoča na 1382 E. 187 St. Bila je stara 67 let in doma v vasi Zala pri Begunjah pri Cerknici, odkoder je prišla sem pred 29 leti. Zapsela nova poročila, ki so naznanila, da se komunisti že dosegli neko točko, ki je oddaljena od Pyongyanga samo še 18 milj.

Otvoritev ogromne
atomske tovarne
v sosedni Kanadi

Nova kanadska tovarna je največja tovarna te vrste na svetu.

Chalk River, Ont. — V tukajšnjem centru atomske proizvodnje je bila otvorjena največja atomska tovarna na svetu.

Ogromno napravo, ki sestoji iz nad sto poslopij, so si ogledali čanikarji Kanade, Zedinjenih držav in Velike Britanije.

Veliki stroji proizvajajo 10 milijonov vatov električne energije. Mnogo atomske energije, ki so jo tukaj proizvedli, je bilo že oddane bolnicam, kjer jo uporabljajo v zdravstvene svrhe.

Sovjeti morejo
v Nemčiji sesekati
zaveznike v kose

Inteligentni častniki pravijo, če se sovjetske armade dvignejo na pohod, je konec zapadne Evrope.

FRANKFURT, Nemčija. — Sovjetske armade v vzhodni Nemčiji so v položaju, da "zgrabijo Evropo za vrat," kadar koli se jim poljubi. Zavezniški inteligentni častniki sporočajo, da je tam šest sovjetskih armad, ki štejejo skupaj 33 divizij, med temi deset oklepnih. Ti častniki pravijo, da če se Kremelj odloči poslati te armade na pohod po Evropi za podporo Kitajski, je zapadna Evropa končana. Med temi armadami in špansko mejo je samo devet zavezniških divizij.

Inteligentni častniki pravijo dalje, da bi bilo teh devet zavezniških divizij, ki so v Nemčiji, sesekanih v kose od sovjetskih armad. Šest sovjetskih armad ima na razpolago 1,500 letal, katerih več kot polovica so jet letala. Proti sovjetski sili 1,500 letal, imajo Amerikanci 180 jet letal, Angleži pa peščico vojnih letal in bombnikov.

Churchill star 76 let

LONDON. — Winston Churchill, voditelj angleških konservativcev, je bil 29. nov. 76 let star.

SILNO NEVARNI RAZVOJI
SVETOVNIH DOGODKOV

Kako naj se zaustavi svetovno agresijo imperialističnega komunizma? — Z atomskimi bombami? — Važni posveti v Washingtonu. — Angleški premier Attlee v Washingtonu.

Ker so sedanji politični razvoji največje važnosti ne samo za Zed. države, temveč za vesolje, ki ga morajo storiti končni odlok, kako hoče živeti ali v sužnosti ali v svobodi, bomo temu razvoju danes posvetili malce več pozornosti, ker se ga v nekaj stavkih ne more niti površno označiti.

Nevarnosti tretje svetovne vojne

Svetovno politični položaj je postal zadnje dni tako napet in skoraj nevzdržen, da se je bati tretjega svetovnega požara, ki ga utedegne razplamteti vsaka najmanjša iskrica. Nevarnost je tako velika, da se je je pričel zavdati celo predsednik Truman, ki je v najresnejših časih govoril o rožnatem položaju ter z ničeljavim nasmehom in malomarnim zamahom roke potiskal na stran vse veleizdajniške komunistične akcije, češ da je to vse skupaj "rdeči slanik" in "gosedah generala MacArthurja si čil je čas, ki so ga predvidevali vsi povprečni misleči državljani, samo ljudje na odgovornih mestih ne, namreč, da so tisti rdeči slaniki in coprnice potisnile Ameriko ob zid. Zdaj Amerika s svojimi famoznimi voditelji ne ve ne kod, ne kam. Komunizma tudi "apizati" ne more več, kar ga nima s čim, razen če reče "amen" na vse komunistične "osvoboditve" in "demokracije" Koreje, Kitajske, Formoze in vse, ne samo vzhodne Nemčije, pozneje pa Tibeta, Indokine, Indije, Irana in sploh vsega Srednjega vzhoda. ...

Vprašanje uporabe atomskih bomb
Ker svobodni svet, ne more vsemu kaj in ker poleg tega nima nobenih armad, ki bi bile vredne tega imena in ki bi se mogle vsaj izdaleka meriti z ogromnimi vojnimi silami Sovjetije ter ostalih komunističnih držav in njenih satelitov, se je zdaj prvič pričelo v Washingtonu resno razmišljati o uporabi atomskih bomb. Sicer ima slednje tudi Sovjetija, toda, če pride do skrajnosti, bo pač treba vzeti ta riziko nase.

Prihod Attlee-a v Washington
Po konferenci, ki jo je imel predsednik z vojaškimi, političnimi ter gospodarskimi voditelji države, je bilo naznanjeno, da bo prišel z letalom v Washington angleški ministr. predsednik Clement R. Attlee. Sodi se, da bo predlagal ameriškim voditeljem, da zavezniški odpokliče svoje čete od mandžurske meje, ako je to cena komunistične Kine za mir (kar pa ni, kolikor poznamo Sovjetsko zvezo, ki dela vse važnejše poteze na svetovni šahovnici in kateri ne gre za nič manj in nič več, kakor za zavojevanje sveta. Ured.).

Ostali razvoji tega položaja so sledeči:
Angleški nazori
Angleški premier Attlee se je odločil, odhiteti v Washington, nato, ko je slišal, da se Zedinjene države pripravljajo na uporabo atomske bombe, katere vest je baje evropske države zaprepastila. Informirani krogi pravijo, da bo imel Attlee podporo delavske stranke in celo Churchilllove konservativne stranke v sledečih mnenjih:

Browder se je predal oblastvom
WASHINGTON. — Earl Browder, bivši "boss" ameriških komunistov in bivši generalni sekretar partije, ki je bil obtožen krive prisige, se je izročil sodišču.

25 komunistov usmrčenih na Formozi

TAIPEI, Formoza. — V zadnjih dveh dneh so kitajski nacionalisti usmrtili 25 komunistov zaradi njihovega podtalnega rovarjenja.

Določena kvota za "March of Dimes"
CHICAGO. — Vodstvo znane "March of Dimes" kampanje je izjavilo, da se mora v letu 1951 zbrati za to ustanovo 50 milijonov dolarjev.

UPORABA atomske bombe v korejski vojni ni upravičena ne opravljena.

VOJNA S KITAJSKO, iz katere bi gotovo nastala tretja svetovna vojna, se mora preprečiti za vsako ceno.

ZAPADNA EVROPA, zlasti Velika Britanija, smatra, da je general MacArthur storil usodno napako z ukazom ofenzive, da bi z njeno pomočjo dosegel mandžursko mejo.

Izjava MacArthurjevega inteligentnega šefa

TOKIO. — Generalmajor C. A. Willoughby, šef MacArthurjeve inteligentne službe, je izjavil, da je general MacArthur dejal, da je mogoče obračunati s kitajsko komunistično intervencijo v Koreji brez uporabe atomske bombe. Willoughby je dalje dejal, da je bila kritična situacija ameriške osme armade v severnozpadnem sektorju ustaljena ali stabilizirana. Po besedah generala MacArthurja si tuacija napram napadajočim Kitajcem "ni desperadnega značaja, ki bi zahtevala desperadno obrambo" — to je atomske bombe.

Kaj pravi Syngman Rhee
Korejski predsednik Syngman Rhee priporoča uporabo atomske bombe v Koreji. Svetoval je, naj bi se zavezniški poslužili "stare vrste" atomskih bomb, takih, kakršni sta bili vrženi na japonski mesti Hirošimo in Nagasaki.

18 bilijonov za obrambo
WASHINGTON. — Predsednik Truman bo vprašal kongres za odobritev 18 milijard dolarjev za oborožitev dežele in za proizvodnjo atomskega orožja.

Kongres, ki je alarmiran nad kitajsko intervencijo v Koreji in nad komunistično agresijo drugod, je dal razumeti, da bo zahtevano vsoto naglo in brez ugovaranja odobril. Predsednik Truman je sklical kongresne voditelje obeh strank na nujno konferenco v Beli hiši.

Kje so baze bomb za Korejo?
WASHINGTON. — V primeru potrebe padejo lahko na Korejo atomske bombe že eno uro po ukazu. Sodi se, da so atomske bombe vkrpane na ogromne bombnike, ki stoje pripravljeni 300 do 400 milj do korejske vojne zone. Možno je tudi, da so baze teh bombnikov v Japonski ali Okinawi.

Browder se je predal oblastvom

WASHINGTON. — Earl Browder, bivši "boss" ameriških komunistov in bivši generalni sekretar partije, ki je bil obtožen krive prisige, se je izročil sodišču.

25 komunistov usmrčenih na Formozi

TAIPEI, Formoza. — V zadnjih dveh dneh so kitajski nacionalisti usmrtili 25 komunistov zaradi njihovega podtalnega rovarjenja.

Določena kvota za "March of Dimes"
CHICAGO. — Vodstvo znane "March of Dimes" kampanje je izjavilo, da se mora v letu 1951 zbrati za to ustanovo 50 milijonov dolarjev.

Razne drobne novice
iz Clevelanda in
te okolice

Dr. Skur obolel —

Resno je obolel znani slovenski zdravnik dr. Anthony Skur. Za nedoločen čas ne bo ordiniral (uradovol). Bomo že sporočili javnosti, kadar bo zopet v svojem uradu.

Če želite koledar —

Ustavite se v Zakrajškovem pogrebem zavodu na 6016 St. Clair Ave., in vprašajte za koledar, ki ga dobite brezplačno.

Hčerka je —

Pri Mr. in Mrs. Michael Stetz, 877 E. 73 St., se je oglasila na Zalahvalni dan teta štorljka in jima pustila zalo hčerko. Mr. in Mrs. John Komin sta postala že šeststič stari oče in stara mati.

Pozdravi iz Floride —

Iz tople Floride pozdravljata vse svoje prijatelje Anton in Matt Grdina. Pravita, da se letos nič ne ukvarjata z ribarjenjem, ker sta imela preveč "hude" izkušnje lanske leto.

Lepi koledarji —

Anton Grdina in Sinovi naznanjajo, da so dobili krasne koledarje za leto 1951. Koledar dobihte zastoj, če se zgaziate v trgovini pohištva na 15301 Waterloo Rd., ali v pogrebem zavodu na 1053 E. 62 St. ali na 17010 Lakeshore Blvd., ali na kegljišču 6017 St. Clair Ave., kakor tudi v North American banki.

Glavna letna seja —

Nocoj ob 7:30 bo glavna letna seja društva sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ. Seja bo v navadnih prostorih. Po seji malo prigrizka.

Posnemanja vredno —

Včeraj je bila letna seja društva sv. Vida št. 25 KSKJ. Udeležba je bila zelo lepa. Članstvo je odglasovalo, da se daruje za Ligo kat. slov. Amerikanec \$15.00 iz društvene blagajne, prostovoljnih prispevkov od strani članstva v ta namen pa se je nabralo \$40.00; skupaj prispevek tega društva za Ligo \$55.00. Izvoljen je bil celoten stari odbor.

Iz raznih naselbin

ST. LOUIS, Mo. — Po triletni boleznij je 29. okt. umrla Mary Petrovich, stara 66 let, doma iz vasi Mačerovec pri Semiču, Dolensko, v Ameriki od 1912. Tukaj zapuška moža Antona, sina Tonyja in dve poročeni hčeri — Mary Kelly in Dorothy Potoky, v starem kraju pa brata Janeza Ogolin, duhovnika v Dobavcu pri Trbovljah in šest sester — pet v rojstnem kraju, eno na Dunaju pri usmiljenkah.

SHEBOYGAN, Wis. — Dne 22. nov. je v bolnišnici Memorial umrl Karol Kovačič, star 58 let, doma iz vasi Slepček pri Mokronogu, v Ameriki od 1922. Podlegel je srčni hibi, za katero je bolehal tri leta, končno se ga je lotila pa še vodenica, ki ga je spravila v grob.

NAJNOVEJŠE VESTI

STEUBENVILLE, O. — Tu se je zadušila rodbina šestih oseb ki je stanovala v prvem nadstropju nad gostilno, v kateri je nastal ogenj. Ljudje spodaj so pozivali Johna Gall-a, lastnika gostilne, naj skoči z ženo skozi okno ter naj prej pomeče skozi okno svoje otroke v roke ljudi, kar pa slednji ni storil.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. HEnderson 1-0628 Cleveland 3, Ohio
Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

General Manager and English Editor: Mary Debevec
Editor in Chief: Anton Sabec; Mg. Editor: Frank A. Turek;
Associate Editor: Vinko Lipovec

NAROČNINA

Za Zed. države \$8.50 na leto; za pol leta \$5.00; za četrt leta \$3.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$10.00 na leto. Za pol leta \$6.00, za 3 mesece \$3.50.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$8.50 per year; \$5.00 for 6 months; \$3.00 for 3 months.

Canada and all other countries outside United States \$10 per year. \$6 for 6 months, \$3.50 for 3 months.

DECEMBER 1950
SUN MON TUE WED THU FRI SAT
1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30

Entered as second class matter January 6th 1908. at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879.

83

No. 236 Mon., Dec. 4, 1950

“Ustavne pravice ne bi smele biti predmet barantanja”

Pod naslovom “Sonce ne sije za vse enako” objavlja eden najuglednejših švicarskih listov “Gazette de Lausanne” v svoji številki z dne 30. oktobra zanimiv članek na prvi strani izpod peresa Jeana Buhlerja. Članek obravnava probleme slovenskih narodnih manjšin pod Italijo in se mimo grede dotika tudi tržaških razmer. Toda medtem ko je bil o goriških zadevah, točno poučen in je članek napisan z visoko objektivnostjo, moramo ugotoviti, da so napačni tržaški podatki najbrž zapeljali pisca do nekaterih trditev, ki niso ne utemeljene, ne umestne. Toda ker je več kot štiri petine članka posvečenega goriškim zadevam, bomo v glavnem podali njegove goriške poglede.

Pisec odkrito ugotavlja, da Italija ne spoštuje pravic slovenske manjšine. V tem pogledu prakticira po njegovem rimska vlada politiko odlašanja, pri čemer povezuje svoje postopanje s slovensko manjšino z usodo, ki jo doživljajo Italijani v Istri in drugih izgubljenih področjih. Zakonska zaščita in priznanje, ki so ga dosegli Francozi v Val d'Aosta, Nemci na Južnem Tirolskem in Ladini v Trentinu, je za Slovence še vedno samo v zraku. Nekateri člani italijanske ustave se v teh krajih sploh ne izvajajo, čeprav smo trenutno še daleč od tega, da bi se hodilo brisati slovenska imena celo na grobove, kakor se je to delalo v času fašizma. Rim skuša dokazati svoj politični realizem s tem, da neskladno izvaja obstoječe zakone in se pri tem ne zaveda, da je neskladnost med pisanim zakonom in dejanji začetek propasti.

Zatem našteva pisec nekatere izjave italijanske vlade o spoštovanju narodnih manjšin, omenja člene italijanske ustave, ugotavlja, da bi morala biti ustanovljena avtonomna pokrajina, ki bi obsegala ostanke nekdanje Julijske krajine in Furlanijo. Nato pa nastavlja dejansko stanje: 50,000 Slovencev v Nadižki in Kanalski dolini nima še niti ene slovenske šole, celo na Goriškem so slovenske šole še vedno brez dokončne zakonske ureditve! Na starše se vrši stalen pritisk in otroci optantov ter iz mešanih zakonov se morajo vpisovati samo v italijansko šolo. Medtem ko je na Južnem Tirolskem tudi v italijanskih šolah obvezno učenje nemščine, ni o podobnem postopanju v pokrajinskih in občinskih svetih tako na Goriškem kakor v Videmski pokrajini 70,000 Slovencev še vedno ne sme govoriti v svojem materinem jeziku!

Na podoben način obravnavajo italijanska oblastva tudi problem povrnitve one slovenske društvene in kulturne imovine, ki jim jo je fašizem zaplenil, ter so jo Slovenci že ponovno, a brezuspešno zahtevali. Zastonj so bile doslej tudi vse spomenice, ki so proslile za vzpostavitev samostojnih občin tam, kjer so stara občinska središča pripadla Jugoslaviji. Doslej je bil molk edini odgovor na vse korake, ki so jih Slovenci napravili pri rimski vladi ali pa v parlamentu in senatu.

Stanje se na ta način samo slabša. Na licu mesta so strasti zelo žive in ne olajšujejo nastanka pogojev za neustransko presojo. Toda izven krajev, kjer vlada “tržaška mrzlica,” je švicarski časniki našel mnogo Italijanov, ki odkrito obžalujejo tako italijansko diskriminacijsko politiko do Slovencev. Po mišljenju teh Italijanov “ustavne pravice ne bi smele biti predmet barantanja.”

S temi besedami zaključuje Jean Buhler svoj članek. Njegovim izvajanjem in besedam takih poštenih Italijanov se pridružujemo tudi mi. Samo pravica in spoštovanje zakonov je lahko temelj trajne oblasti.

Komunizem ubija varčevanje

Ni niti mesec dni preteklo, odkar je komunistični režim na Poljskem zamenjal denar in plačal za 100 zlotov 1 (en) novi zloti. Pred nekaj dnevi je tudi češkoslovaška vlada sledila poljskemu zgledu in je po komunističnem sistemu odredila zamenjavo češkoslovaške krone. Naravno je napovedana zamenjava do skrajnosti razburila češkoslovaške državljane, ker bo vlada izplačala pri zamenjavi za vsakih sto kron v gotovini eno novo krono, in za vsakih sto kron banknih ali hranilnih vlog tri krone. Komunistične države s temi finančno - valutarnimi odredbami krajejo enostavno še ono malo prihrankov, ki si jih je ljudstvo od prej rešilo ali pod komunističnimi režimi ali od ust odtrgalo.

Ko se je na Češkoslovaškem izvedelo za vladino name-ro, je pričelo prebivalstvo (da reši, kar se rešiti da) kupovati vseprek: živež, obleko, kurivo in vse, kar se je sploh dalo dobiti. Tako so potniki iz inozemstva bili priče nedoglednih ljudskih vrst, ki so v Pragi in v Bratislavi ter po drugih mestih čakale pred trgovinami, da spremene svoje bore prihranke v blago in jih s tem rešijo pred komunističnim molohom.

Tako skrbi komunizem za blagostanje svojih državljanov!

BESEDA IZ NARODA

Tone
s
hriba
piše

Joliet, Ill. — V bližnjem Rockdallu imam prijatelja, ki se je rodil blizu tam, kakor jaz. Včasih sem ga bolj pogosto obiskoval. Zadnja leta, pa le tu in tam. Navado ima, da me zelo izprašuje o starem kraju, če dobim kaj pisma od doma in tako naprej. Kar vem, mu povem. Ko sem bil zadnji teden pri njem, me je isto vpraševal. Svetoval sem mu, zakaj se ne naroči na Ameriško Domovino, ki ima kaj dobra poročila o stari domovini. Obljubil je da bo, če bo držal besedo, pa ne vem.

To pot se je pobahal, da je dobil pismo od svoje nečakinje, katera je sedaj v državni službi v Novem mestu.

“Kaj pa piše?” sem ga pobaral.

“Čakaj poiščem pismo, pa boš sam bral. Zanimivo piše.”

Sel je iskat pismo in se z njim kmalu vrnil. Ko sem pismo razvil, sem bral v njem sledeče:

“Doma v Metliki sem bila pred dobrim tednom. Teta, Vaša sestra je še pri dobrem zdravlju. Samo hudo jamrajo, ker morajo oddajati obvezno poljske pridelke. Tu imajo obvezno oddajo žita, mleka, jaje, krompirja, masti in mesa. Kdor prodaja za vezane cene državi, prejme za to bone za nakup blaga. Seveda, če je blago na razpologo. V začetku se je še nekaj dobilo na bone, sedaj pa že precej časa ni mogoče dobiti skoro nobene vrste blaga. Posebno sladkorja, ki je starim ljudem nujno potreben, ni mogoče dobiti. Vaša teta je še vsako leto zredila prašiča in za belce imajo še, za naprej pa ne vedo, kako bo z zabelo, ker prašiča ne bodo redili več, pravijo, ker je tudi za svinjsko meso obvezna oddaja, kajti čim ga kupijo, bodo takoj dobili listek za oddajo. Poleg vezane trgovine je jamčena preskrba. V tej pa smo vsi državni uslužbenci. Mesečno prejemamo živilske karte, vsako tro ali štirimesečje prejmemo točke za nakup blaga, tekstilje ali obutve in sicer po 52 točk. Za navadno blago so potrebne za 1 meter po 4 točke, za svilo 12, za sukno 30 točk. Za plašč je komaj mogoče kupiti za vse točke iz celega leta (štof, podloga, platno). Seveda če se kupi plašč, je nemogoče kupiti čevlje, kajti za čevlje je treba 20 do 30 točk. Itd.

Potem je še prosta trgovina. Prejšnji mesec sem kupila za rjuhe flanelo. Blago je ena širina in stane 1 meter 270 din. Za štirj rjuhe sem plačala 5,400. din. Moja mesečna plača je pa 3,500 din. Sedaj si morate misliti, kako smotreno je pri nas urejeno. Seveda blago na točke je nekoliko ceneje. Je pa tako majhna količina, da se sploh moramo poslužiti prostih cen, če hočemo najnujnejše imeti.

V začetku tega novega življenja nam je bilo težko. Sedaj smo se morali nekoliko privaditi, ker drugače ne gre. Vsi smo zelo nervozni in nezadovoljni. Čas naglo beži, da si kar ne moremo misliti, da živimo “zlato svobodo” je polnih pet let. Najhuje pa se mi zdi to, da človek in to še posebno mlad človek nima nobene volje. Saj ne vidimo nobene bodočnosti pred seboj. Naši očete so hranili, da bi nam pripravili boljše bodočnost, primerno doto. Toda vse je šlo rakom po našem

gat. Naš oče so šparali hosto, da bomo dobili primerno doto, ko bomo odrasli. Prišla je italijanska okupacija in posekati so morali lep stavbeni les, a zanj niso skoro nič dobili. In še in še ...

Na mesto, da bi se človek kaj opomogel, pa mora hoditi okoli brez volje in gledati, kako vse propada. Le zakaj mora biti tu pri nas tako hudo. Poleg vsega hudega pa je še jetika, tako zelo razširjena, da se človek kar boji, kdaj ga bo zalotila. Ako ravno je tako pusto življenje, vendar ne bi človek še rad umrl. Je že tako, da je človek silno navezan na to dolino solz.

Zdaj se vsi uradniki in uradnice pripravljamo na izpite. Vsak uradnik mora tekom leta, ko nastopi položiti izpit. Za splošni izpit študiramo Marksa, Engelsa in Lenina. Za strokovni izpit pa je potrebno znanje za stroke v katero posamezni uradnik spada.

V šoli ni več verouka. Otroke poučujejo za prvo sv. obhajilo v cerkvi. Jaz stanujem v vasi Vrska, fara Šmihel, blizu Novega mesta, ker tu dobim sobo nekoliko ceneje, kakor v Novem mestu. K maši, kadar je maša grem v nedeljo v Šmihel. Včasii so imeli tam po dva gospoda, zdaj nimajo niti stalnega župnika. Neki pater franciškan iz Novega mesta hodi v Šmihel maševati ob nedeljah, ker zdaj je že drugi župnik iz Šmihela v zaporih. Kajne čudno, včasih so capine in cigane zapirali, zdaj pa duhovnike. Lahko si mislite kaka pravica zdaj vlada.

Pred nekaj meseci so pokopali v Šmihelu bivšo sestro prednico Stanislavo, ki je v dekleški šoli v kloštru vzgojila cele rodove. Umrla je na gradu v Strugi, na njihovem novem domu, kamor jih je vlada izgnala po preobratu. Prednica Stanislava je bila nekaj časa zaprta v Begunjah na Gorenjskem. Bila je politična jetnica. Ko se je vrnila iz zapore ni bila več zdrava. Bolehala je in končno umrla. Pokopana je v Šmihelu. Ostale sestre so vključene v petletni plan in so zaposlene v vojnem trgovskem podjetju. Obdelujejo polje za vojaštvo. Stanujejo pa v gradu Struge, skupaj z lastnikom Levičnikom, ki je razlaščen in je samo najemnik na svojem posestvu.

Otroci hodijo sedaj v deško šolo, deklice in dečki skupaj.

Pri nas doma v Metliki tudi silno tožijo ljudje čez razmere. Z Vašim starim prijateljem M. sem govorila zadnjič, ko sem bila doma. Pusti Vas pozdraviti in mi je naročil: “Piši Tvojem stricu, da naj Boga hvali, da je v Ameriki. Tu ni niti za pse dobro, kaj še le za ljudi.”

Ostala vsebina se tiče osebnih stvari med njimi.

Tako je v starem kraju. Ako že državna uradnica tako le misli in piše, kaj šele čutijo in mislijo drugi ljudje.

Nekaj novic. Velik požar smo imeli v mestu te dni. V noči med torkom in sredo 22. nov. je izbruhnil velik ogenj v znamenju Hobbs poslopju na Clinton in Ottawa cesti. Ogenj je povzročil za več, kakor četrtn milijonov dolarjev škode. Prav to poslopje je bilo hudo poškodovano od ognja v juniju 1949. Obnova je veliko stala, zdaj pa je ogenj zopet vse pokvaril. Bila je hudo mrzla noč, toplomer je kazal precej nizko in ognjegasi so se borili z ognjem skoro šest ur, predno so ga lokalizirali in nevarnost za razširjenje ognja omejili.

Ko omenjam nekaj zimo, naj omenim še, da na Zahvalni dan smo imeli proti večeru tako zimo, da je kar pokalo po našem

hribu. Okrog 3 stopinje pod ničlo je bilo. Salamenska zima, kako je nas privila.

Frank Jankovič s svojim orkestrom je gostoval na Zahvalni dan v našem mestu. Igral je svoje svetovno znane polke, ki jih svira po slovenski mehki melodiji, spremljaajoč z angleškim besedilom, v Pioneer Garden Ballroom. Naš France nosi titel “America's Polka King.” Svoj dom ima v Clevelandu. S svojimi polkami ni zaslovel samo med našimi ljudmi, pač pa slovi po vsej Ameriki. Mladi svet v Ameriki zelo rad pleše njegove polke. Mlade Amerikance pravijo, da ni boljšega “exercise,” kakor plesati po taktih Jankovičevih polk. Pravijo, da gre na okrog in na okrog, kakor bi se kdo na mehkih oblakih vozil po pesni dvorani. Škoda da sva midva z Juratom že v letih, bi še midva poskusila, morda bi Jankovič s svojimi polkami naju pomladil.

J. P. Hennessy, znani Real Estate Dealer v našem mestu je te dni že vrgel svoj klobuk v volilno areno. Pravi, za županjski stolec sem kakor ustvarjen. Gotovo je, da bodo v volilno borbo posegli še drugi. Za župana je vsak rad, še jaz bi bil, če bi me hoteli. V volitvah za župana bo dirindaj.

Smrtna kosa. V nedeljo 19. nov. je umrla znana Mrs. Terezija Zupančič, bivajoča na 721 Otis Ave., v Rockdale. Bila je stara 62 let in v Rockdallu je bivala nad 40 let. Bila je članica večih slovenskih društev in zelo delavna. Zapušča žalujočega soproga Franka, dva sina in dve hčere. Sorodnikom so žalje, pokojnici pa naj sveti večna luč in naj počiva v miru!

Vsem čitateljem lepe pozdrave!

Tone s hriba.

Hubbardske novice

Zdaj, ko so volitve za nami, se je politično branje malo poleglo. Ni pa čisto prenehalo. Že so začeli razmišljati o kandidatih za bodočega predsednika. Republikanci jih imajo celo vrsto, pri demokratih pa ni nobenega dretnja. Mnogi sodijo, da bi bila Ohajčana Bob Taft in naš France zelo dobra kandidata in da bi potegnili za seboj veliko volilcev, saj sta se pri zadnjih volitvah res dobro odrezala.

Ameriški volilci so se izkazali kot trezni premišljeni ljudje, ki si ne dajo od nikogar ukazovati, koga naj volijo. Odločali sta le njihova lastna prevdarnost in sodba.

Svoboda je velika vrednota in moramo biti našim fantom, ki za njo na Koreji in drugod žrtvujejo svoje sile in prelivajo kri zares hvaležni. Nobene sile nam sicer ni. Če so že veliki davki, pa tudi zasluzki niso majhni. Težko je za one, ki ne zasluzijo in žive od prihrankov in podpor. Pa kaj hočemo? Jaz osebno si teh reči ne želim preveč k srcu. Do smrti bomo zdržali, pa če samo sline požiramo.

Volitve so torej za nami in naš France se je dobro izkazala ter naredil Slovincem pravo čast. Slabše se je godilo pri volitvah našemu rojaku Hribarju, ki je kandidiral v Lake County za okrajnega komisarja. Sicer je dobil precejšnje število glasov, pa vendar premalo. Zmagal je njegov republikanski nasprotnik Walter Green. Naš okraj drže trdno v svojih rokah republikanci, zato Hribar že od vsega začetka ni imel veliko izgledov na uspeh.

Pa še drugi kaj in lepo pozdravljeni

Frank Leskovic.

— Nad trideset procentov Amerikancev, tehta več, kot je običajno za odgovarjajočo starost in velikost.

NAŠA MICKA IMA TUD BESEDO

Da bom tisto ropotijo o našem fazanu že enkrat pritirala do konca, naj jo takoj začnem tam, kjer sem zadnjič odnehala, da me kakšna nepravdanska beseda ne zameštra v kakšno drugo debato. Kakor bi rada nekaj rekla o našem, ki je bil preko zadnje nevihte pri Jakšičevih na bordu, ker ni mogel domov in kaj vem, če se ni našemu in drugim tisto primerilo kot nalašč, da so lahko premarjašali vso noč, pa ne bom nič rekla, vsaj zaenkrat ne, da spravim tistega fazana s poti. Rečem pa, da sem se morala strašno premagovati, da sem ostala v glajzu. Le zastran tega, ker sem že od narave tako krotka in potrpežljiva, ne bom tistih jergerg od našega vlačila zdaj na krožnik. Kar se meni čudno zdi je to, da se je Jakšičev France takoj drugi dan odpeljal v Florido, naš si pa potem vse teden niti cigaret ni mogel privoščiti. Če seštejemo prvo in drugo, lahko na prste izračunam, kako je bilo pri marjašu.

Pa naj bo to že kakor hoče, kar je bilo, je bilo, pa se pomenimo nekoliko še o tistem fazanu, kateremu je samo za spoznanje manjkalo, pa bi se bil cvrl v naši kastroli. In kako bi ga bila jaz lepo skomandirala za na mizo! Saj me poznate, da se ne baham, rada že ne, ampak kar je res, je pa res, fazan bi bil pripradiralen na mizo s takim slavljem, s kakršnim se je vil po Ljubljani cofenštrah, kadar je prišla domžalska godba k paradi. Saj o tistem meni ni znano, ampak naš mi je že nekajkrat o tem govoril, da bi ne vem kaj dala, če bi enkrat sama videla.

No, pa ni bilo fazanu in ne nam namenjeno, da bi si kumovali. Naš mi je v dia srca gignjen pripovedoval, kako je prišlo do tega, da se je vse skupaj pokrotvičilo. Naš je slonel, tako je pripovedoval, tam na fencu in spegal fazana, ki se je bil potuhnil pod grmičje v kotu vrta. Jimmyju bi ga rad pokazal in skupaj bosta ukrenila, kaj naj se zgodi z njim, s fazanom, ne s Jummy-em: ali ga bosta obsodila na smrt radi prehoda na tujo ozemlje, ali ga bosta v mraku vjela in ga dela v gajbico, ali mu pa samo poplila lepo perje,

— Norveška je bila v personalni uniji (imela je istega kralja) s Švedsko in Dansko od leta 1389. Med tem ko se je Danska že leta 1814 dokončno ločila od svojih sosed, je Norveška ostala v zvezi s Švedsko do leta 1905.

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO (DR. KERN)

je zopet v zalogi.

Po pošti stane \$3.25.

Dobite ga v potniški pisarni

AUGUST KOLLANDER
6411 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio
U. S. A.

potem ga pa oskubenega izpučila, da ga bo sram in špot (fazana) med vrstniki, kakor gorenjskega fanta, če so mu strgali s klobuka krivce.

Pa je odnekod prineslo na vrt sosedo, ki je hotela od našega zvedeti, kaj da premišljuje in sloni na fencu tako zgrevan in zapuščen. Pa je dala beseda besedo in naš je sosed razodel, da ima v pasti fazana, lepega kot same koravde iz stekla. Sosed pa, da ne verjame, ker ga ne vidi in če ne vidi, tudi ne verjame. V tem dan jaz sosed čisto prav. Če bi bila jaz na njenem mestu, bi tudi ne verjela, zlasti ne našemu, ki se rad kakšne debele iznebi, če ravno prilika naneše.

Ni šlo drugače, da je naš sosed fazana pokazal. Samo za korak se je naš premaknil naprej, pa je fazan takoj dvignil glavo iz visoke trave, meneč, da se mu bliža sovražnik in da je treba velike opreznosti.

Soseda je zdaj verjela, da res tam v vrtnem kotu ždi sam prelep fazan in je stavila nujen predlog, naj bi fazana vjela. Naš ni hotel, ker je hotel počakati, da prideva midva s Jimmom preje domov in da ga bomo skupaj lovili. Ampak soseda je našemu dokazala, da fazan ne bo čakal, ampak bo vsak čas pračil iz trave in se odpeljal po bližnji kam z vrta. Pa je našega pregovorila, da je pristal, da bosta fazana lovila. Soseda je rekla, da se bo plazila po svojem vrtu proti fazanu, naš naj se pa po našem. In ko bo dovolj blizu fazanovani živali, naj plane nad njo in jo pograbi. Samo da je ne zmasti, mu je naročala.

Našemu je nekaj reklo, da ne bo vse prav, ampak sosed pa tudi ni mogel odreči prekrasne domače zabave. Saj ni še nikoli v svojem življenju lovila fazana in take prilike pa tudi ne bo več prihodnjih 100 let.

Pa sta se začela bližati fazanu: sosed in naš. Fazan ni mogel pobegniti, ker je imel za seboj fenc, ob sosedovi strani fenc, spredaj je bil pa naš, ki je zavzel vso bojno linijo s svoje strategične točke. Naš je računal, da bo fazan počakal v travi, ker mu je beg odrezan od vseh strani. Ko bo prišla sosed blizu živali, bo zamahnila s predpasnikom in zavpila: vssš, pa bo fazanček zletel naravnost našemu v roke, ki mu ne bo treba drugega, da bo roke odprl in stisnil in fazan bo njegov.

Počasi sta se bližala fazanu, mi je naš pripovedoval. Prav blizu sta mu že bila in naš ga je že natančno videl, kako je dvignil glavo in se oziral na vse strani. Menda je računal, kje bi jo najlaže uplatal. Si že moj, je naš rekel polglasno in se pripravljaj, da bo kar zviška padel na prelepo žival. Fazanček pa da ne, kajti prav takrat se je živalca dvignila, nekaj rekla v svojem fazanskem jeziku, potem pa poskočila, stekla ob fencu proti sredini vrta, počenila in predno bi utegnil naš reči: o, hudič! se je fazan dvignil ter se v elegantnem poletu potegnil z vrta in jo nameril v smeri proti Euclid Beach parku. Adijo in zbogom! Soseda in naš sta gledala za njim. Naš si je obrisal sline, ki so se mu že cedile ob mislih na okusno pečenko, potem je pa omenil proti sosed: “Eh, naj le gre, saj se ga itak ne sme še loviti!” Tako je rekel in šel v hišo. Kaj je spotoma govoril, ne vem, samo to sem videla, da so vse naše ciprese, ki rastejo ob poti iz vrta, močno obžgane, kot bi kdo nanje potresel žvepla in ga zažgal.

To je zdaj torej tisti roman o fazanu, ki je bil od usode spoznan najprej za našo kastrolo, pa je šel prosjačit jerperge drugam. Nekaj dni je bil naš bolj zase, da mu nisem niti upala jemati v misli fazana. Jimmy je vpil, da zakaj se ni čakalo nanj, da bi bil videl žival od blizu in če bi bil on (Jimmy) zraven, bi fazan nikoli ne ušel. Kakopak in menda ja!

1800

Dr. France Prešeren

1950

OB STOPETDESETLETNICI ROJSTVA

Misli ob slavlju

Te dni slavimo stopetdesetletnico rojstva enega največjih slovenskih sinov, doktorja Franceta Prešerna. Dnevi so tako hladni in mrakobni, kakor je bila slovenska zgodovina ob času njegove zibel. Mimo ledenih rož skoraj nimamo cvetja, da bi ga v blag in spoštovanja vreden spomin ponegli bodisi na Prešernov grob ali pod njegov spomenik. In tudi če bi imeli rož, kako naj jih položimo tjakaj? Daleč daleč v srcu slovenskih gora šumi Savica, tih je pesnikov grob v Kranju, vsakdanji je njegov dom na Vrbi; po Prešernu in njega muzi sredi Ljubljane posedajo premrli golobje. Daleč za nami so ti kraji. Samo misli in pisma gredo lahko tjakaj.

Toda duh Prešernov, ki mu je bilo namenjeno, da bo ponesel plamenico naše misli in spomenico naše besede pred zbor narodov Evrope in sveta, ta duh, ki ga je slovenska zemlja mučeniško nosila v sebi dolgih tisoč let, ta duh je pred nami.

Dvajset ali koliko pokolenj je moralo umreti in deset stoletij se je imelo zrušiti, da se nam je na začetku enajstega, leta 1800, v takle mrki adventni čas rodil naš veliki človek in umetnik. Zgodovinarji, literatje in ideologi so žrtvovali mnogo truda, da so postavili njegovemu življenju trdne koledarske kantone in mejnike. Cel roj jih je bilo, ki so osvetljevali manj svetle strani njegovega posvetnega življenja. Kiparji in slikarji še zmerom segajo po najboljšem materialu, da bi se bolj verno približali njegovi podobi, glasbeniki prelivajo njegove umetnine in vse slovenstvo se vzajemno trudi, da bi našlo Prešernu tisto mesto, ki mu gre.

Vsakod, ki naj napiše za jubilej tega ali onega moža svojo hvalo, se mora nehoti počutiti majhnega in komaj vrednega, da bi zastavil pero. Kajti zgolj hvala je navadna fraza. Kdor naj piše o Prešernu, stoji vsaj pred dvojim: ali naj donese k slavljenčevemu portretu novo, še neznano potezo, ali pa naj slaviteljem pokaže, kam naj se postavi, da bodo podobno in delo slavljenega kar moči živo dojeli.

Če bi hoteli iskati v portretu Prešernovega genija novih potez, bi se morali predvsem vrniti v njegov čas. Vrniti bi se morali na Kranjsko v zgodnjem devetnajstem stoletju, kolikor jo je še shranjene po muzejih in knjižnicah. Nam, ki ne sodimo v strastne zgodovinarje ne h knjižnim ščipalcem, nekaj takega ne kaže. Kam naj potemtakem stopimo, da bomo doživeli vsaj nekaj od dediščine Prešernovega duha?

Moj svet je takle: prenesimo Prešerna v čas, ki ga živimo. Uzrimo tega mladeniča bujnih las in vihrave suknje kjerkoli na šumnih ulicah predvojne Ljubljane. Umislimo si ga kot gojenca tega ali onega vzgojnega zavoda in potem, kako pohaja za Julijo po Aleksandrovi cesti in kako s svojo visoko, bistro pesmijo navdušuje demonstrante pred univerzo. V revoluciji si ga brez predsodkov lahko predstavimo najprej v ječi in potem za bodočo žico koncentracijskega taborišča. Kam bi šla odtod njegova pot, lahko ugiba vsak po svoje. Jaz ga vidim v gozdu. Leta 1945 ga vidim v Ljubljani med svobode pijano množico in potem v družbi mladih umetnikov — vse dokler mu urednik literarnega časopisa ne predloži osnutka za ep o poveljanju Malika, čemur bi se Prešernov duh, kakor ga najbolj poznamo, brez dvoma uprl. Kako bi se ta stvar poravnala, s Prešernovim begom v svobodo ali ječo, je vprašanje slučaja in poljubnega razglabljanja. Ljudje dobre volje in verovavci v svobodo, kakor upam, da smo, ali vsaj hočemo biti, pa brez pridržka lahko verjamemo, da bi Prešeren v našem času, čeprav za ogrado španskih jezdecev in iz kričanja demagogov povedal prav tisto veliko misel o narodu, ljubezni in svobodi, ki nam jo je pustil v svoji dediščini.

Če za kak narod na svetu velja resnica, da mu zgodovine niso krojili politiki ampak narodovi poetje in misleci, velja to za Slovence. To trditev nam priča Prešeren vse dni do konca sveta: pred njim smo bili ljudstvo Kranjcev, Štajercev in Primorcev, z njim pa smo postali Slovenci. Žal pa je, da ne vemo, kaj smo danes, stopetdeset let po njem. Če verjamemo g. Kocbeku, ki pravi, da se je slovenski narod v domovini pogreznil na raven primitivnih civilizacij, potem ne ugibajmo. Kar pa nas, slovenski "narod" po tujini zadeva, si brez zamere izprašajmo vest.

Ob edinstvenem slavlju, ki ga praznujemo, bi si upal zapisati svojo ponižno pa srčno željo, naj bi nam Bog — če doktorja Franceta ne utegnemo doumeti — poslal novega Prešerna, da bi nam iz džungle rdečih malikov in lipovih bogov zapel novo odo o Ljubezni, ki je edina zakonska mati Svobode.

Ludve Potokar

Karel Mauser:

V spomin dr. Francetu Prešernu

Dejali so, da smo le rod za vrati,
da jezik naš je jezik le pastirjev,
neroden, prazen kakor glas skovirjev,
da znamo komaj kot otrok jecljati.

Tedaj nastavl si piščal na usta
in zažgoleli glasi so svireli,
mehki in nežni v svet so žuboreli,
da oživila polja so prej pusta.

In blagoslovil narod si v Zdravljici,
razgrnil mu lepoto domačije,
pokazal borbo v Krstu pri Savici.

Grob tvoj je danes zibka misli prave,
svetelnik, ki nad vse Slovence sije:
NAJVEČ SVETA OTROKOM SLIŠI SLAVE.

Slovenski Orfej

Veličina pesniškega genija se poleg njegove estetske in tehnične vrednosti meri tudi in predvsem po trajnosti, aktualnosti njegovega dela. Estetsko in tehnično najpopolnejša umetniška izgubi na svoji vrednosti, ako je preveč vezana na razne minljive činitelje, kot so čas, prostor itd. in ako ne more postati del narodovega notranjega življenja, bistveni odtonek narodove duše, ki je — kot človeška sploh — neumrljiva.

Prešeren se je prav za to trajnost, aktualnost vse svoje življenje boril s svetom v samem sebi ter s svetom, ki ga je obdajal. Odveč je poudarjati, da v tej njegovi borbi ni bilo kake materialistične, dobičkarne želje po "kovanju srebrnikov," saj je dobro poznal splošno razpoloženje svoje dobe ter odkrito, prav "po gorenjsko" povedal v svoji "Glosi":

Slep je, kdor se s petjem ukvarja,
Kranjec moj mu osle kaže!

Kar je Prešerna gnalo v njegovem delu, je bila zavest, jasno spoznanje, da s samim razpravljanjem in ugibanjem o tem in onem ni mogoče dvigniti otoplega naroda na stopnjo tvornega življenja, temveč, da je potrebno delo, delo, delo.

Drugo, kar ga je vzpodbujalo, je bilo prepričanje v lastno pesniško silo, iz katerega je zrastle njegove orfejske želje, da bi kot traški Orfej s svojo pesmijo prerodil svoj narod, potolažil razprtije ter združil ves slovenski narod pod eno streho.

Da bi nebesa milost nam skazale

otajat Kranja našega sinove,
njih in Slovencev vseh okrog
rodove,
z domačimi pesmam Orfeja poslale!

Da bi nam srca vnel za čast dežele,
med nami potolažil razprtije
in spet zedinil rod Slovenščine
cele!

Kaj nam ni Prešeren v gornjih besedah podal estetske, precizno izdelane deklaracije, ki vsebuje ugotovitev dejanskega stanja, obenem pa podaja program kulturnega, notranjega prepoda ter političnega, da: političnega združeneja?

Dasi se zdi, kot bi bil Prešeren v prvi vrsti pesnik ljubezni, zaveren v problem svojega srca in svoje osebne sreče, bi bila ta sodba, ako bi jo raztegnili na vsa doba njegovega življenja, netočna. Do neke mere velja za dobo do "Sonetnega venca" odnosno Čopove smrti, ko je bila ljubezen res glavna struna njegove pesmi in mu je bilo malo mar, kaj se drugim "po glavi blodi".

Toda niti v tej ljubezenski dobi ni bila ljubezen edina struna, temveč so se v presledkih obupne negotovosti oglašali tudi drugačni akordi. "Sonetni venec" sam, ki bi naj bil nekak vrhunec Prešernovega "vasovanja" pod Julijinim oknom, je v resnici sinteza ljubezni do ženske in domovine, sinteza, ki je bilo zmožno samo razdvojeno srce pesniškega genija in ki jo je Prešeren popolnoma nedvoumno sam priznal:

Solze z ljubezni so do Tebe vroče

iz domovinske so ljubezni bile. Prešeren se najbrž ni zavedal, da ga je že sama želja, postati Orfej, prepoditelj svojega naroda, napravila za prav to, česar si je želel. Če pa je v

nikovemu srcu prinesla novo brstenje, novo vero v človeka in človeštvo. Preveč bi bilo naštevavanja vseh mest v Prešernovih pesmih, ki bi jih mogli tudi danes uporabljati ne le kot estetske vrednosti

ljubezni subjektiven, pazljiv, obziren, nežen, proseč moledujoč, potem je v svoji odpovedi mož — junak, v svojih sociološko zasnovanih izpovedih pa videc, vodnik in prepoditelj — Orfej.

Po nesrečah, ki so se zrušile nanj z izgubo Julije, Matija Čopa in Andreja Smoleta, se je Prešeren izkopal iz svoje subjektivnosti ter se pričel ozirati okrog sebe, med svoj narod in človeštvo sploh.

A če je ob smrti Andreja Smoleta, ki je zaključila najtragičnejšo a tudi najplodnejšo dobo njegovega življenja zapisal prijatelju v slovo besede, katerih resničnost sta gotovo oba dobro poznala:

Videl povsod si kak iščejo denarje,
kak se le vklanajo zlatmu bogu;

kje bratroljubja si videl oltarje,
s srcem obupnim si prišel domu.

besede, ki jih vsak Slovenec v begunstvu tako bridko občuti; je nekaj let kasneje, ko se je kriza v njem razbolela ter je zaživel novo objektivnejše življenje, zapel svojo veliko

"Zdravljico," s katero bi se mogoče ponašati vsak moderen, "velik" narod, radi njene svobodoljubnosti, demokratičnosti in univerzalne aktualnosti.

Zive naj vsi narodi
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan!

Pomlad narodov je tudi pes-

Prešernova duhovna resničnost

Genij-pesnik France Prešeren, najmočnejši oblikovalec slovenske besede, je položil temelje slovenskemu leposlovju. Čeprav se je omejevalo njegovo ustvarjanje le na poezijo, ga moramo brez pridržka smatrati za početnika slovenske književnosti v celoti. Prešeren ji je ustanovil duhovno raven in za njim ni bilo več moči pisati balne ali brez prizvoka moralne resnobe (Jože Vidmra).

Prešeren, človek-pesnik, je zavestno stal sredi svoje osebne usode in sredi svojega časa. Bil ni samo opazovalec, bil je oblikovalec. Iz njegovega del ne moremo do kraja razbrati njegove življenjske filozofije in njegovih družbenih in političnih naziranj. Čimbolj ga opazujemo, vedno več novega se nam odkriva. Slednje pa, se mi zdi, lahko ugotovimo: dasi pesnik obli-

(Dolje na 4. strani)

Prešeren in Slovanstvo

Rojen v začetku 19. stoletja je France Prešeren doživel v zgodnji mladosti dobo francoske vlade v naši domovini. Francoska revolucija ni pustila sledov le v državno-političnem, gospodarskem in družabnem življenju Evrope, ampak je živo odjeknila tudi na duhovnem področju.

Prosvetljenci, ki so pripravili tla revoluciji, so odklanjali vse metafizično in priznavali le ono, kar moremo zaznati s svojimi čutili in dognati z golim razumom. Na tej osnovi so zgradili državni in družabni red, ki ga je velika revolucija obljubljala oživitvoriti. Gesla o svobodi, bratstvu in enakosti, ki jih je revolucija proglasila, so si naglo utrli pot v vso Zahodno in Srednjo Evropo. Ne samo izobraženstvo, tudi meščanstvo se je za nje navduševalo. Toda ne za dolgo. Narodi so kmalu opazili razliko med gesli revolucije in pa med postopanjem Francozov, ko so ti polni revolucionarnega duha zasedali njihova ozemlja. Trpko razočarani so obrnili hrbet revoluciji in suhoparnemu razumstvu prosvetljenjcev, ki jo je rodilo in se zatopilo v preteklost. Iz nevesele ponapoleonske sodobnosti so iskali duhovi utehe v idealizirani davni preteklosti. Odklanjajoč svobodomiselnost prosvetljenstva so se ljudje udajali pobožnosti in se oklepali vere in cerkve.

V dobi Napoleonovih vonj so narodi in posamezniki spoznali vrednost kozmopolitskih idej, ki jih je revolucija oznanjala. Narodni voditelji so vzpodbujali svoje narode na boj proti nasilnemu Napoleonu in Francozom ter budili v njih zavest narodne samobitnosti z zgledi in žrtvami slavnih prednikov. Po padcu Napoleona in prav zaradi njega sta se narodni ponos in zavest le še okrepila.

Zanimanje za preteklost in gojitve narodne zavesti sta dve osnovni značilnosti romantike, kulturne smeri, ki je nastajala že v času Napoleona, pa po njegovem padcu končno zavladala v leposlovju in umetnosti.

Romantiki so zavestno obračali svoj pogled v davnino kot v nekaj rajsko miren pristan, pri tem pa popolnoma zanemarjali sedanost. Motreč potek revolucije in njej sledeče napoleonske dobe so obupali nad svobodo in nad možnostjo uresničitve svobodoljubnih in humanih idej. Zato so tudi zavračali kozmopolitizem in se oklepali domovine in naroda.

Nove ideje in ne na zadnjem mestu narodna misel so našle kmalu pot tudi med Slovane. Zahodni in južni Slovani, ki so se zavedali svoje neznatnosti, katere vzrok so iskali v razcepljenosti, so začeli razmišljati o vzajemnosti in združitvi.

Pavel Šafarik (1795-1861) in Jan Kollar (1793-1852) sta s svojim delom in v svojih spisih prva razvila misel slovenske skupnosti. Neoziraje se na jezikovne, verske in kulturne razlike je Kollar predlagal, naj bi se Slovani razdelili na štiri glavne jezikovne skupine: rusko, poljsko, češko in ilirsko. To Kollarjevo misel so posebno navdušeno sprejeli Hrvati. Zavede jezikovne skupnosti vseh južnih Slovanov naj bi dala narodu odprto moč in poživila njegovo samozavest.

Misel slovenske vzajemnosti pa ni ostala dolgo omejena na

kulturno področje. V svojem narodnem razvoju ovirani so posebno slovanski narodi v habsburški monarhiji iskali v njej tudi političnega zdravila. Iz zamisli slovanske kulturne vzajemnosti je nastalo politično gibanje panslavizma, ki stremi za politično združitvijo vseh slovanskih narodov. Ta misel, kajti o pravem gibanju skoro ne moremo govoriti, je poglajala svoje korenine le pri o njih slovanskih narodih, ki niso imeli svoje lastne države in so morali prenašati jarem neslovanskih držav, med tem ko so jo Poljaki, ki so na lastni koži okusili rusko slovansko bratstvo, to zamisel prav tako odločno odklanjali, kot je uradna Rusija preganjala Panslavljane v svojih mejah, čeprav je to stremljenje izven meja podpirala.

Med Slovenci so se za Kollarjeve ideje navduševali predvsem Korošci in Štajerci, medtem ko na Kranjskem niso mogli pogrnati nikdar trdnjših korenin. Matija Majar, posebno pa Stanko Vraz sta se v nemala za ilirizem, medem ko je Martin Slomšek, katerega delo je bilo tudi osredotočeno na slovenske obrobne pokrajine, gojil slovenski jezik.

France Prešeren in njegov prijatelj Matija Čop sta položila pravilno precejšeno in se držala slovenske tradicije. Zavedala sta se, da Slovenci ne smejo zanemariti svojega jezika na ljubo hrvaščini, ker bi bila s tem narodu vzeta možnost neoviranega napredka in kulturnega razvoja. Slovenski narod je bilo mogoče prebuditi le v slovenskem jeziku in z njim. Prešeren se ni protivil ilirizmu, ker bi premo slovensko čustvoval, ampak radi tega, ker je uvidel, da bi Slovenci z njim več izgubili, kot pridobili. Stanka Vraza, ki se je popolnoma predal ilirizmu, imenuje Prešeren slovenskega uskoka in mu očita: "lakota slave, blaga vleče pisarja drugam," ker "od drugih manjši in časten manj rod je slovenski."

Kakor je bil Prešeren odkrit in odločen nasprotnik ilirizma, ki ga je smatral za škodljivega slovenskim narodnim koristim, tako se je s srcem oklenil ideje vseslovenske vzajemnosti, toda ne kot šovinist, marveč, kot duhovni velikan, ki mu je misel človečanstva vzvišena nad vse. Zato v Zdravici napiva stopnjevanje Slovanom — Slovanom — človeštvu. Kot dobrega Slovana se je pokazal tudi v napisu Rusu Sreznjevskemu, ko mu naroča, naj se doma "sin neumrjoče Slave — spomni bratov okrog Save."

Prešernova odločitev je bistveno vplivala na napredek in kulturno rast našega naroda. Sicer se je pri nekaterih ponovno pojavila misel o enotnem jugoslovanskem narodu in jeziku, toda Fran Levstik jo ni nič manj odločno zavrnil, kot do brih 20 let pred njim Prešeren. Tudi poslednji poiskus v tej smeri, ki ga je z vso močjo podprla tudi beograjska vlada v času Aleksandrove diktature in v letih neposredno po njej, je bil že v samem začetku obsojen na neuspeh. Slovenska samozavest se je v teh bojih le še bolj utrdila.

IVAN MATIČIČ:

Dom v samoti

Tilen mirno odvrne: "Nu, zakaj bi bila usekana? Imela je veselje s piščeti, prav kakor z otroki. Ej, kako sta šli s kokljo okoli hiše, mi smo se pa smejali. Veš, rajna Lenka se je zmeraj smejala in se tako rada kaj pošalila." Prav z otroškim veseljem ji to pripoveduje.

Tina se obregne: "Nu, ni imela nobenega drugega dela?"

"I, dela, kaj pak ga je imela," reče Tilen, se počasi okrene ter odide za svojim delom.

Medtem so se že spravili otroci na svisli obirat gnezda. Kmalu je prinesla Lenčika v predpasniku jajc ter jih pokazala Tini.

"Glejte, mati, koliko jih je."

Tina se ozre prek rame: "Nu, kar materi jih nesi!"

Lenčika jih preštevajo, jemlje v roko in ogleduje, prav kakor je delala rajna mati. "Glejte, mati, kako so lepa! Nekaj je rjavih, nekaj belih. A rjava so boljša ko bela, ne, mati?"

"Kdo neki ti je to povedal?"

"Rajna mati so rekli."

Tina skomigne z ramo: "Nu, če je ona rekla, bo že res."

Zdaj še Mihec iztegne nasek in roko v predpasnik ter izvleče eno jajce. "Glejte, mati, tega je znesla tistale rjava, vidite, tista tamle z rdečim čopom, tista nese najdebelejša."

Tina se mu nasmehne: "Hm, kako pa to veš?"

"Vem, poznam njeno gnezdo."

"O, ti fant, ti," reče Tina in odide z borjača za drugim delom, ne meneč se več za otroke.

Brž ko prižene Matejec pod noč blago s paše, prinesejo otroci golito in čisto vodo. Oh, koliko veselja imajo s to ljubo molžo; dasi sami ne vedo, ali jim je bolj za to, da postrežejo novi materi, ali da jo gledajo, ko molze. Tina pride, vzame otrokom vedrico z vodo ter spere kravam vimena. Čeprav so ji otroci že nekajkrat povedali, da je rajna mati spirala kravam vimena zunaj pred hlevom, zato da jim ni močila pravkar nastalne stelje, opravlja Tina to v hlevu, ko so krave že privezane. Tina ne bo čakala nanje pred hlevom, a tudi ne mara posnemati rajnke. Tina dela po svoje, saj je sama dovolj razumna.

Medtem ko spira vimena, ji že predstavijo otroci stolček pod prvo kravo. Tina prisede in prične molsti. Otroci verno spremljajo to tako ljubo opravilo ter pazijo, da bi ne bilo kaj narobe. Eden sveti z leščerbo, drugi drži kravi rep, da bi ne opletal in ne dražil nove matere. Uršika pa se nagiblje kravi prav pod vamp, da bi bolje videla, kako teče mleko. Tako niso stregli otroci niti rajni materi, dasi je tedaj prav tako curljalo mleko. Prav tako? Ah, ne, ne, saj ni bilo tako! Rajna mati se je venomre pogovarjala med molžo, šalila se z otroki ali kramljala s kravami, da dostikrat celo pela. Nova mati pa tako skopo govori. A tudi mleko je drugače teklo tedaj. Rajna mati je z mehki rokami objemala seske, mehko je stiskala po enega v vsaki roki — in toplo mleko je brizgalo v dolgih curkih. Kar vrela je kakor curki izpod skale in visoko kipel v goliti. Krava je voljno stala, kot bi jo kdo božal po glavi. Komaj se je dotaknila tista mehka roka, je že dala mleko, brž so se ji odprli vsi mlečni studenčki v vimenu.

Zdaj je pa drugače. Čeprav boža kdo izmed otrok kravo po glavi, ne da zlepa mleka. Tina ji z vso silo stiska vime, suva o s pestjo v vamp, ji žuga in triči, a mlečni studenčki se ne odpro. Nič ne pomaga, Tinina oka ne zna vimena tako mehko objeti. Prsti bi ji morali tako rahlo seči med seske, da bi se curki v vimenu kar sami sprožili. Morda čada ne zadržuje mleka iz hudobije, tudi liska ve, kaj mora dati gospodinj; a ne more pomagati, če se ji mlečne celice ne odprejo. Saj ni čada rada dala mleka, že zavoljo otrok, ki tako nestrpni nendrajajo; bojijo se, da bi se nova mati ne ujezila in pustila molžo.

"Na, čada, na, zakaj nagaša!" Tako ji prigovarja Matejec ter ji nestrpno stresa glavo. Čada mendera, nato obstane in ne gane. Morda pomislija, ni ustregla otrokom ali še dalje tljubovala novi gospodinj, ki o tako surovo vleče za vime. Tina se končno ujezi in se presede k liski. Tej boža glavno Lenčika in ji prosiče govori: "Ne uganjaj trme, liska! Če ne daš mleka, te bo otiščalo in boš zbolela!"

Otrokom na ljubo se končno mleko pocedi. "Mama, mleko že teče!" ugovori Uršika. Tina stiska in vleče z vso silo. Liska bi poskakovala od bolečine, a potrpi in mirna prenaša sunke in stise. Morda iz strahu ali pa otrokom na ljubo. Mleko torej teče, Tina ga iztiska s trdimi rokami. Otroci zadovoljni gledajo in venomer božajo kravo. A vidijo in razumejo, da ne teče tako, kot bi moralo. Pri rajni materi je teklo v dolgih, mirnih curkih: crrr—crrr! Zdaj teče sunkovito, v kratkih curkih: srrk — srrk! Vendar se kljub vsemu dobro mleko le peni in kipi v goliti.

"Večerjati!" kliče mati Stržajna. Družinci prihajajo skozi večerno mrakobo. Malo pogledajo po ognjišču, kaj bo dobrega, nato se zberejo v hiši. Oče Stržaj zasede za mizo svoj prostor, sin Tilen se spoprime še malo z otroki, nato prisede k očetu. Z možko besedo pretehtata vse opravilo tega dne ter se hkrati pomenita o jutrišnjem delu. Biti mora vse v najlepšem redu opravljeno in zasnovano iz dneva v dan. Tako je bilo na Pristavi in tako mora ostati. Za to jamčita stari in mladi Stržaj. Tina pripravi mizo; mati in Lenčika prineseta večerjo: skledo žgancev in lonec toplega mleka. Mati ulije mleka na žgance. Oče odmoli očenaš ter pobožno povabi k večerji pričujočnost svetega Duha. Družinci posedajo okoli mize, vsak na svoje mesto. Snaha sedi na voglu, prav tam, kjer je sedela rajna snaha v zadnjem letu. Tini ni nihče odkazal tega prostora, sama si ga je izvolila, dasi bi jo hoteli imeti družinci bolj sredi mize.

(Dalje prihodnjik)

DECEMBER 1950
SUN MON TUE WED THU FRI SAT
1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30

KOLEDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

DECEMBER

9. — St. Clair Grove No. 98 WC, plesna veselica v avditoriju SND na St. Clair Ave.

9. — Pevsko društvo Adria priredi ples v AJC na Recher Ave. Igra Peconov orkester.

30. — Društvo Kristusa Kralja št. 226 KSKJ, ples v avditoriju SND na St. Clair Ave.

31. — Slovenski narodni dom in Klub društev SND, Silvestrov večer v obeh dvoranah SND na St. Clair Ave.

JANUAR

6. — Dr. Ambassadors št. 62 SDZ ples v SND na E. 80. St.

13. — Glasbena Matica, plesna veselica v avditoriju SND na St. Clair Ave.

19.—St. Vitus Lodge No. 25 KSKJ, ples v avditoriju SND na St. Clair Ave.

20. — Glas clevelandskih delavcev št. 9 SDZ, plesna veselica v avditoriju SND na St. Clair Ave.

27. — Loška dolina, plesna veselica v SND na St. Clair Ave.

28. — Glasbena Matica, koncert v avditoriju SND na St. Clair Ave.

FEBRUAR

2. — Honor Guards of SDZ, ples v avditoriju SND na St. Clair Ave.

3. — Dr. Naš Dom št. 50 SDZ ples v SND na E. 80. St.

3. — France Prešeren št. 17 SDZ, plesna veselica v avditoriju SND na St. Clair Ave.

10. — Valentin-veselica Pevskega zbora Triglav v Domu zapadnih lovencev na 818 Denison Ave.

17. — St. Clair Grove No. 98 WC, prireditev v avditoriju SND na St. Clair Ave.

MAREC

3. — Clairwoods No. 40 SDZ, prireditev v avditoriju SND na St. Clair Ave.

10. — Clevelandski Slovenci št. 14 SDZ, prireditev v avditoriju SND na St. Clair Ave.

30. — Johnny Pecon & Lou Trebar, ples v avditoriju SND na St. Clair Ave.

31. — Danica št. 11 SDZ, plesna veselica v avditoriju SND na St. Clair Ave.

Ivo C. Jager:

Preko jugoslovanske meje

(Nadaljevanje)

Ti razgovori so bili na dvorišču, kjer smo bili z drugimi celicami skupaj na zračenju. S kakšnimi tovariši smo prišli skupaj v tej jetnišnici, kamor je oddajal italijanski jug svojo najogabnejšo sodrgo, naj služi sledeč primer. Bili smo trije v celici, pa nam pripeljejo na večer 3 pristne zastopnike banditov iz sosednjega pogorja Abbruzzev. Kot da bi bili izrezani iz naslovnega lista italijanskih roparskih romanov, da sem pomislil, kako bo pač potekla noč v njih bližini. Eden od njih se je takoj z grozeče dvignjeno pestjo in bogokletnimi izrazi, ki jih še nisem slišal nikdar, obrnil proti križu na steni, da nisem mogel biti tiho.

"Kaj ti je napoti Križani?" Pognal se je proti meni, in da ga nista zadržala njegova tovariša, pa da ni prišel isti trenutek v celico stražnik, ki jih je vse tri odvedel drugam, ne vem, kako bi se končal ta intermezzo, ki bi mogel imeti ob podivjanosti moža za mene več kot neprijetne posledice.

Kalabrijska jetnišnica mi je ostala tudi zato še v spominu, ker smo tam dobivali v ministri posebno zabelo pet gramov olja

pred našimi očmi vlitega v hrano. Bil je to višek nezaupljivosti v kuharje, obenem pa dokaz, ki ni mogel biti bolj prepričevalen, kakor je bila majekena žličica s temi kapljicami olja, da jetniku pokaže, kako dobro voljo ima država, da z njim primerno postopa. Bilo je to nekako v skladu z ravnanjem komandanta jetnišnice v Bologni, ki je bil stalno navzoč pri delitvi hrane opoldan, da se je prepričal o njeni kakovosti, zvečer ga seveda ni bilo, pa je bila ministra tako vodena, kot je vedno v jugoslovanskih jetnišnicah in taboriščih prisilnega dela. To je povdarjal že ječar v Gorici na naše pritožbe, da se nas proti vsem mednarodnim pravom zapira v ječe, češ da je goriška jetnišnica, kakor tudi druge italijanske v primeri z jugoslovanskimi, luksuzni hotel. Ta nesramna opomba je vendar imela zrno resnice v sebi, posebno, ko je goriški ječar poudarjal kvaliteto kruha in hrane, in da ponoči ni treba jetnikom pri kontroli vstajati, marveč lahko mirno spijo, pa je bilo videti iz tega, kako dobro so informirani o tem, da ljudstvo v sosednji državi ni tako oskrbljeno v celoti, kakor smo bili mi, ki smo prišli od tam v italijanske ječe.

Na to ni bilo ugovarjati, razen tega, da smo bili pod ključem, pa bi nam mogel tudi na to reči, da je cela Jugoslavija ena sama velika ječa s komunisti kot ječarji, iz katere se pride le z rizikom življenja. Komunistom in njihovim plačancem so pa vse meje odprte po celem svetu, razen španske, dočim smo morali mi skrivni podzemeljski turisti skozi mučne vice in malo inkvizicijo, da smo si pritrpeli in priborili vstop med svobodne narode.

(6) PRED NEKAJ LETI

Ker nas še ni bilo dovolj za pot preko morja, se je naš odhod iz Reggio Kalabrije zakasnil za nekaj dni. Dobili smo medtem novi prirastek, med njimi par italijanskih inteligentov, ki so v svojih vprašanjih,

kako je z našo titovščino, postopali naravnost metodično. Bili so komiji sovjetskega kova, ki so se proti italijanskemu komunizmu zadržali hladno. Šlo jim je samo zato, da spoznajo razliko med obema sektama komunizma, da ostanem pri razlagi Celjana, ko je primerjal komunizem z vero. Mlad mož, okrog 30, po poklicu tiskar, kakor sem slišal pozneje, klicali so ga Rico (izg. Riko), se je pri prvem sprehodu na dvorišču jetnišnice predstavil Celjanu, ki je bil Italijanom poznan po svojih prejšnjih razlagah o razmerah v Jugoslaviji. Začel je pogovor v svojem in v imenu svojih treh tovarišev, ki so tvorili skupino novodošlih. Bili so v sosednji celici z drugimi, ki so se naših razgovorov dan prej udeleževali.

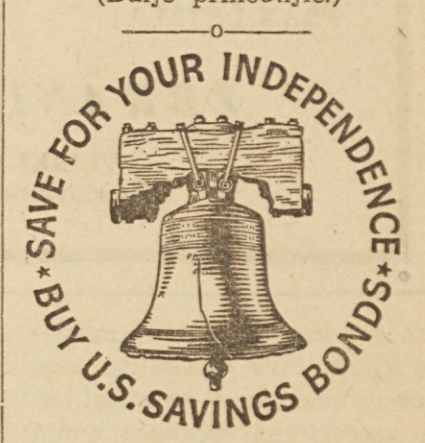
"Poučeni smo po naših informacijah, da se je komunizem pri Vas razvil po osvobodilnih bojih, ki so se prav zaprav pričeli z zavzetjem Beograda po sovjetski vojski koncem 1944. leta. Kako je to, da sovjetska vojska ni šla naprej v svojem triumfalnem zaletu in pregnala Nemcev?"

"Bil sem sam prisilno dve leti pri partizanih in vem točno, kako je bilo to. Šlo je za Beograd, kot prestolico, in ker mi vsled slabe oborožitve nismo pomenili dosti, bilo je pa potrebno nekaj pokazati, so se Sovjeti odzvali Titovi prošnji radi Beograda, zavželi ga po hudih bojih z Nemci, mi smo pri tem igrali le podrejeno vlogo. Ko so bili Nemci pobiti, je zavladala v Beogradu rdeča armija, kakor je bil to slučaj v zavzetih nemških mestih, pa je nastala med meščanstvom panika. Da se to prepreči tudi v drugih mestih, je bil sklenjen dogovor, da se ne sme sovjetske vojske nikjer vporabljalati na jugoslovanskem ozemlju, ter se je ta dogovor tudi pravilno držal. Ko je po pomoti zašlo nekaj polkov na naše ozemlje med ogrsko in našo mejo in so ugotovili svojo zmoto, so se opravičili in odšli. Če bi nas rdeča armija še nadalje podpirala, bi nastalo že preje nevzdržno razmerje, ki je izbruhnilo kmalu po maju 1945. l., ko je Nemčija kapitulirala. Partizanske divizije so samo v guerilski vojni, ko ni bilo vidnega sovražnika, zasedale zemljo v podeželju proč od komunikacij in blizu gozdov. Nemci so imeli do zadnjega vse železnice in ceste, ki so jih hoteli imeti, nemoteno v rokah, k večjemu, da so zleteli kaki mostovi v zrak. Če bi hoteli, bi Nemci brez velikih težav uničili te partizanske divizije, pa jim ni bilo na tem, kakor preje tudi ne Italijanom. Saj so ti takoj s početka z njimi paktirali, da so se medsebojno izogibali, posledica je bila pa ta, da so vsak zase pobijali narod, partizani iz ideoloških razlogov, Italijani pa iz narodnih, češ da bo manj Slovencev, ker je tem šlo za to ozemlje kot veliko in potrebno zaledje Trsta."

Menda ni bilo vse tako prav tiskarju, kar je slišal, pa je bolj na kratko dovrnil: "V teh podrobnostih nismo poučeni, pričeli smo se šele zanimati za to, ko je nastal spor med Titom in Kominformo, ker so Sovjeti očitali Titu, da si prisvaja po krivici zmago nad Nemci in gradili njegovo nevhvaležnost do njih, ker da je prišel le z njihovo pomočjo na oblast. Slišali smo, da bi bil položaj dežel, od nas okupiranih neprimerno bolj, če ne bi bilo nikakih partizanov, kakor je bilo to na Češkem, pa bi 9. maja 1945. res nastopila osvoboditev teh dežel brez tolikega prelivanja krvi. Seveda bi tudi ne bilo komunizma. Dobili smo zaupna poročila, da so bili partizanski odredi mnogokrat rešeni od sovjetske vojske pred uničenjem v Srbiji, in da je bila sovjetska pomoč v vseh ozirih tolika, da

bi brez nje Tita in njegovih partizanov nikjer ne bi bilo. Kako je s tem?"

(Dalje prihodnjik.)

DELO DOBIJO

Mlade ženske

za strežbo pri counterju ali pri mizah. Stalna plača, hrana, uniforme. Zglasite se osebno pri

Mills Restaurant

315 Euclid Ave.

Strežnica

Iščem žensko, ki bi stregla podnevi bolni ženi med tem, ko jaz delam v tovarni. Živim v okolici Grovewood. Plača po dogovoru. Pokličite IV 1-5284. (238)

Za hišna dela

Poštena in zanesljiva ženska za splošna hišna dela se sprejme; dnevno delo. Pokličite — UL 1-1257. (236)

VAJENCI

Moški mehanično sposobni ali tehnično trenirani dobe delo v naši tovarni pri strojih.

Visoka plača od ure. Employment urad odprti vsak dan od 8:30 do 4; v soboto od 8 do 12 dopoldne.

CLEVELAND PNEUMATIC TOOL CO.

3781 E. 77 St.
blizu Broadway Ave.

(237)

AIRCRAFT MACHINE MILLING MACHINE ENGINE LATHE RADIAL DRILL TOOL REPAIRMEN

Visoka plača od ure. Employment urad odprti dnevno od 8:30 a.m. do 4 p.m.

Ob sobotah od 8 do poldne. The Cleveland Pneumatic Tool Co.

3781 E. 77 St.
(blizu Broadway)

(237)

MALI OGLASI

Išče stanovanje

Rad bi dobil stanovanje 4 sob na vzhodni strani mesta. Kdor ima kaj, naj pokliče po peti uri popoldne FA 1-9678. (238)

Dve ali tri sobe

Slovenski zakonski par želi dobiti 2 ali 3 sobe s privatnim vodom kje v Euclidu ali tamkajšnji okolici; ali majhen apartment. Pokličite RE 1-6709 med 3 in 8 popoldne ali UL 1-1285. (240)

Ali ste prehlajeni?

Pri nas imamo izborno zdravilo, da vam ustavi kašelj in prehlad. Pridite takoj, ko čutite prehlad.

Mandel Drug

15702 WATERLOO RD.

GRELCI in LOVSKE POTREBŠČINE

ORODJE, BARVE, PLUMBARŠKE POTREBŠČINE, KLJUČE, ELEKTRIČNE POTREBŠČINE

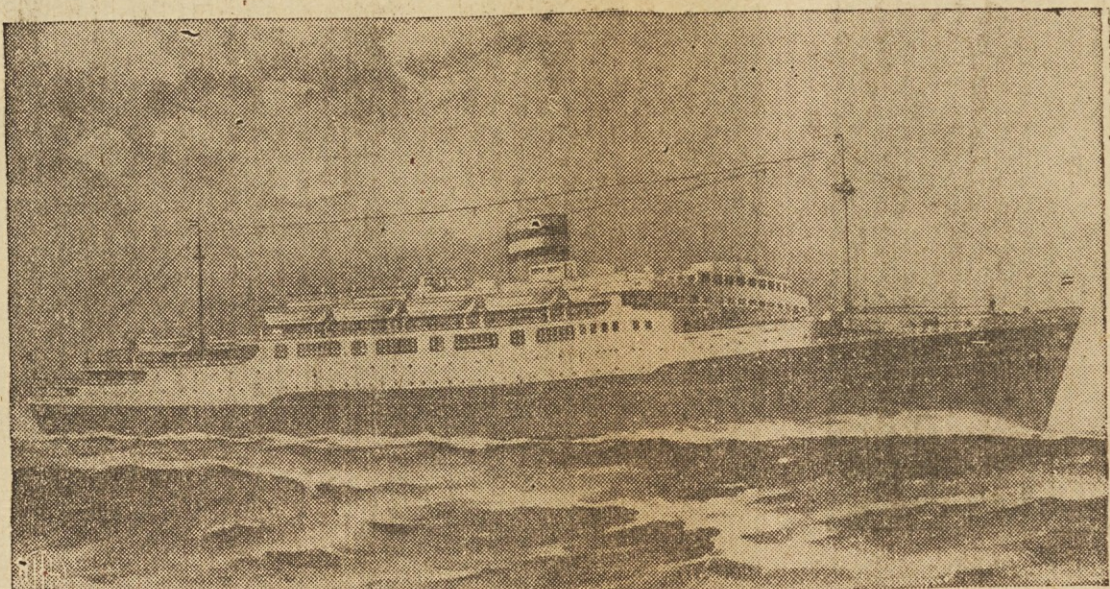
ST. CLAIR HARDWARE

7014 St. Clair Ave.
Tel. UT 1-0926
Laddie Pulzdar Joe Vertocnik

Prijatel's Pharmacy
SLOVENSKA LEKARNA
Prescriptions — Vitamins
First Aid Supplies
Vogel St. Clair Ave. in E. 68th

Jesensko kljunčkanje. — Richard Klimek štirinajstletni dečko iz Chicaga in taledva ptička predstavlja sliko jesenske preprostosti. Fant se mora s ptički zelo dobro razumeti, ker, kot vidimo, ju njegova navzočnost prav nič ne moti.

Nalašč za turiste. — Holandski-ameriški parnik Ryndam s približno 15.000 tonami bo prva ladja na severnem Atlantiku zgrajena v prvi vrsti za turiste. Ladja, ki bo prihodnje leto nastopila svojo prvo pot preko Atlantika, bo imela 875 mest turističnega razreda.

MAKE

ONE A DAY

MULTIPLE VITAMIN CAPSULES YOUR BUY WORD

When you want vitamins that are

Patent—

Guaranteed full potency, as shown on the label.

Easy and Convenient to take.

Economical—

Ask your druggist for One-A-Day (brand) Multiple Vitamin Capsules. Take one capsule each morning and you can forget all about vitamins until next day.

Each capsule contains the full basic daily needs of the five vitamins whose requirements in human nutrition have been established.

MILES LABORATORIES, INC. Elkhart, Indiana

FRAN LETELA:

ZBRANI SPISI

VELIKI GROF
Zgodovinski roman

Zopet mu je naredila množica sovražnikov spoštljivo prostor in nihče ga ni ustavljal, ko je zasedel na dvorišču konja in z Lambergarjem in Rožekarjem zapuščal kraljevi grad. Na ulicah pa je navailo nanj ljudstvo od vseh strani s kamenjem, meči in sekirami. Grof in spremljevalci so zgrabili za orožje in skušali prodreti živi jež. A razkačeno ljudstvo jih ni pustilo naprej ne nazaj, in če je en sovražnik padel, vzdignila sta se dva na njegovem mestu. Bridkost in jeza se je polastila Vita Lazarja, ko je videl ta nenaki boj, in vest ga je začela peči, da je zapustil v stiski svojega gosoda. "O joj, nesrečni, blagi moj gospodar!" je vzkliknil in izpodbodel konja in planil na tolpo, ki je zastavljala grofu pot. Gaz se je naredila

KO KUPUJETE OČALA,

POMNITE,
da je razlika,
in

ZELO VELIKA RAZLIKA

Če kupite —

- STEKLO
- ZLATO
- SREBRO
- PLASTIKO

Ali pa če kupite —

- OPTIČNO
POSTREŽBO

MIRKO SLAK

OPTIK

Prva slovenska izdelovalnica očal

Na. E. 62 ST. in GLASS AVE.,
Cleveland, OhioPOSTREŽBA
POSTREŽBA
POSTREŽBA

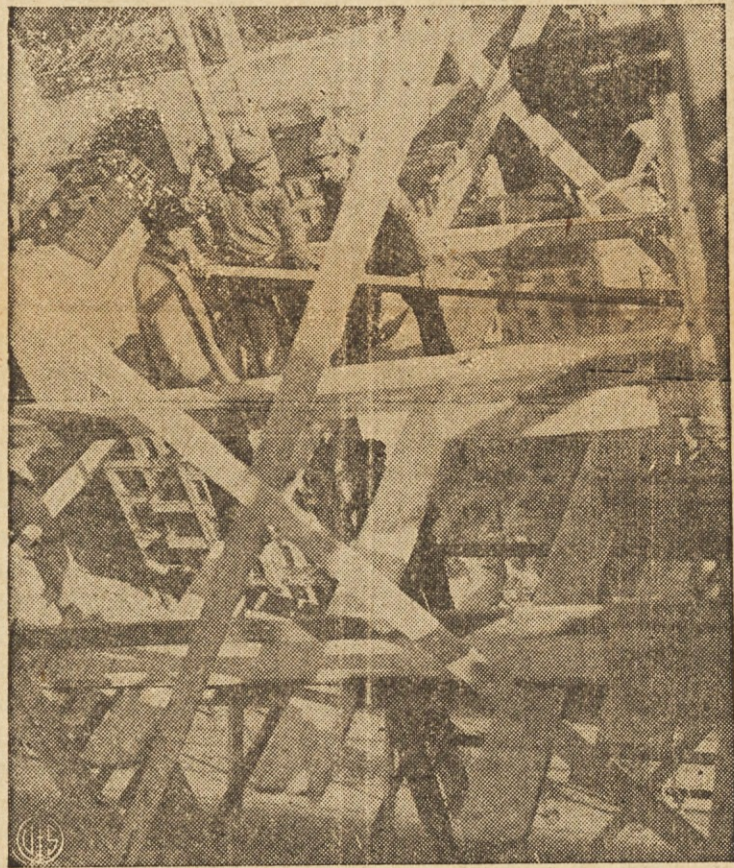
je naše geslo!

Rayon Jacquard
Suit Dress

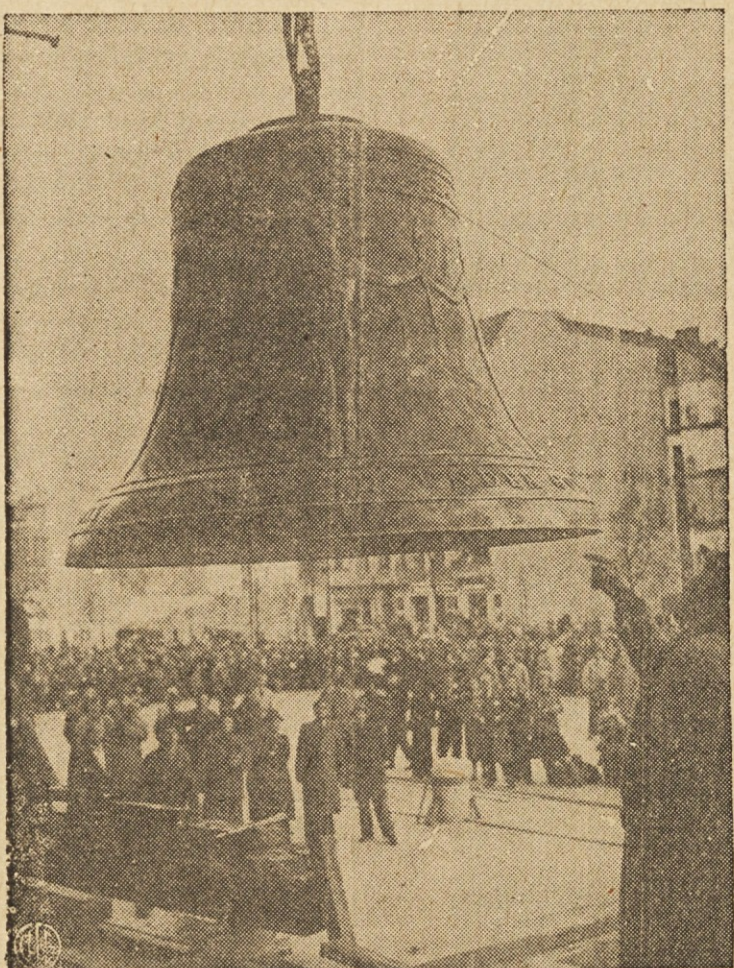
Beautiful rayon jacquard with a metallic-like checked pattern highlights the loveliness of this smart suit with its dramatic shawl collar. This handsome yarn-dyed fabric, made with Avisco rayon yarns, is a striking example of the luxurious patterned fabrics that are so popular this season.

in v vednem boju je bežal grof med Lambergarjem in Rožekarjem. Hrbet pa mu je branil Lazar s svojim hlapcem. Do Koroških vrat so se priborili skozi besno meščanstvo. Tam se je zgrudil Lazarjev konj. Brž ga je razhajal in zgrabil z obema rokama meč in zadrževal z Jernejem vred tulečo množico, dokler mu niso omagale moči. Lazar in Jernej, oba sta padla pred Koroškimi vrati na kup ubitih sovražnikov. Grof se je rešil.

V tem pa je bilo ljudstvo vložilo v grofovo in Filipovo hišo in kar se je le dalo polomiti in razdejati, je razdevalo. Do Koroških vrat so se priborili skozi besno meščanstvo. Tam se je zgrudil Lazarjev konj. Brž ga je razhajal in zgrabil z obema rokama meč in zadrževal z Jernejem vred tulečo množico, dokler mu niso omagale moči. Lazar in Jernej, oba sta padla pred Koroškimi vrati na kup ubitih sovražnikov. Grof se je rešil.

Kupujte v
slovenskih
trgovinah.

Za okrepitev miru. — Nemški delavci končujejo popravilo stolpa na mestni hiši v Schoenebergu, sedežu mestnih uradov v Zahodnem Berlinu. V ta stolp bodc obesili "Peace Bell," ki so ga Amerikanci poklonili Berlinčanom.

Zvonenje za mir. — "Zvon svobode," zahodnoberlinski simbol miru, darilo Amerike, so obesili v zvonik mestne hiše v Schoenebergu, kjer je sedež mestnih uradov Zahodnega Berlina. Zvon je prišel na svoje mesto v pravem času, tako da se je na dan Združenih narodov že larko oglašil. Na sliki vidimo, kako so "zvon svobode" obešali.

nelije in Klare je prišel prvi z Volbenkom Holzerjem Viljem; brez uspeha je lezel od druge starni po lestvi k njima Cahej. Klin za klinom se mu je lomil, in ravno v tretje se je pobiral poštenjak, ko sta ga pozdravili rešeni jetnici.

Kako se je razveselil baron Benko svoje vnukinje, kako bistroumno je spoznal, kaj se plete med njo in Viljemom, in kako jima je napravil svatbo, tega naše pero ne bi moglo pol tako lepo naslikati, kakor fantazija ljubeznivih bravk. Za Lazarjem je pretočil največ solza magister Petacij. Cahej pa se je po eni strani zgodopisja naveličal in po drugi jel premišljevali, če ne živi vsak krčmar na deželi bolje, kakor ubog jurist. Zadržavale so ga sicer razen Viljema še miroljubne pijavke, a v domovino ga je vlekla Klara, ki je bila zdaj mnogo prijaznejša z njim.

Bližal se je dan, ko je imel odpotovati s Petacijem in s Klaro proti jugu in pozno v noč je jemal slovo od svojih pijavk. Od same žalosti jim je zaspal pri mizi in dolga vrsta prijateljev ga je pripeljala do stanovanja. Tam so ga naslonili na vrata in zapeli odhodnico, eden tovarišev je potrkal na durj in ko so se odpirale, so zaklicali: "Ave, anima candida!" in Cahej se je zvalil strežniku v naročje.

Oče Medved v Bistrici svoje-ga sina ni bil tolikanj vesel, kolikor je ta po svojem pismu pričakoval. A reč se je razjasnila, ko mu prinese oče še za-

pečaten list, češ, naj mu ga prebere. Caheju je bilo pa že tolika na čast, da je pisanje kar raztrgal. Na univerzi se res ni bog ve koliko naučil, a vendar dosti, da je zmotil Klaro in prepovoril Marka Burna.

Ohranjenih je še nekaj temnih latinskih stihov magistra Petacija, katere pisatelj teh vrstic tako tolmači, da je prate znovala pod Klarino vlado in Cahejevim vodstvom krčma

svojo zlato dobo.

Veliki grof se je bil sicer zopet vrnil na kraljevi dvor in se maščeval nad svojimi sovražniki. Njegovi roki je izročil zopet kralj Ladislav državno krnilo. A baš ko je stal na vrhuncu svoje slave in moči, ga je zadel usoda in izdihnil je svojo silno dušo pod ogrskimi meči v Belem gradu. Z njim je izumrl slavni celjski rod.

(K o n e c)

OBLAK MOVER

Naša specielnost je prevažati klavirje in ledenice. Delo garantirano in točna postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem do vašega starega znanca

JOHN OBLAK

1146 E. 61. St.

HE 1-2730

Salzburški strelski praznik — Letno strelsko praznovanje Sv. Jakoba, s katerim so zvezani tradicionalni petsto let stari plesi se vrši vsako leto enkrat v mali naselbini Sv. Jakob an Thurn v Avstriji. Stil uniform in oprave je starinski. Slika predstavlja "marketendarico," ko nataka "bobnarju" žganje.

Naročite si
BARAGOVO PRATIKO

za leto 1951

Ima bogato in zanimivo vsebino. Je povečana od lani za celo sekcijo 32 strani, zato stane letos malenkost več.

s poštino stane \$1.00

kar pošljite v Money Odru, čeku ali pa v gotovini na novi naslov:

BARAGOVA PRATIKA

6519 WEST 34th STREET

BERWYN, ILLINOIS

Naročite jo čimprej, dokler je v zalogi!

STAKICH FURNITURE CO.

Quality at a Price — Easy Terms

Vanhoe 1-8288—James D. Stakich—16305 Waterloo Road

ŽENINI IN NEVESTE!

Naša slovenska unijska tiskarna vam tiska krasna poročna vabila po jako zmerni ceni. Pridite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

6117 St. Clair Avenue

HEnderson 1-0628

JUTRO
BREZ
SONCA

IVAN JONTEZ

POZOR!

POZOR!

IZSEL JE ROMAN

JUTRO BREZ SONCA

SPISAL IVAN JONTEZ

Nepozaben roman o nežni ljubezni dveh mladih ljudi, njunem gorečem idealizmu, njunem požrtvovalnem boju za svobodo in pravico in njuni neomajani veri v končno odrešitev njunega ljudstva, ki se odigrava v mračnem, z nevarnostjo nasičenem ozračju sodobne Ljubljane.

Prav primerno darilo za vsako priliko!

Cena trdo vezani knjigi na 274 straneh s krasno umetniško naslovno sliko na platnicah (na levi) je \$3.00, po pošti \$3.25 in po pošti v Kanado \$3.50. Denar je treba poslati z naročilom. Knjiga se naroča pri:

TRIGLAV PUBLISHING,

1107 E. 74 st.,

Cleveland 3, O.

AMERIŠKA DOMOVINA,

6117 St. Clair ave.,

Cleveland 3, O.